

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра педагогічної та вікової психології

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

Дитячий психоаналіз: діагностичний і терапевтичний дискурс

підготовки: **магістра**

спеціальності: **053 Психологія**

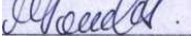
освітньо-професійної програми: **Психологія**

Луцьк – 2022

Силабус нормативного освітнього компонента «Дитячий психоаналіз: діагностичний і терапевтичний дискурс» підготовки магістра, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія, за освітньо-професійною програмою «Психологія».

Розробник: Вірна Ж.П., доктор психологічних наук, професор кафедри педагогічної та вікової психології

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: (проф. Гошовський Я.О.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології

протокол № 1 від 29 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри: (підпис) (проф. Гошовський Я.О.)

© Вірна Ж.П., 2022 р.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна/заочна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки; 053 Психологія; освітня програма «Психологія».	Нормативна
Кількість годин / кредитів _120/120_ / _4/4_		Рік навчання _2022-2023_
		Семестр _2-3/3_
		Лекції _24/8_ год.
		Практичні (семінарські) _24/8_ год. Лабораторні _ - _ год. Індивідуальні _ - _ год.
		Самостійна робота _60/90_ год.
ІНДЗ: є / немає	Консультації _12/14_ год.	
		Форма контролю: іспит
Мова навчання: українська		

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: **Вірна Жанна Петрівна**

Науковий ступінь: **доктор психологічних наук**

Вчене звання: **професор**

Посада: **професор кафедри педагогічної та вікової психології**

Контактна інформація:

Virna.Zhanna@vnu.edu.ua

Дні занять:

<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу.

Освітній компонент «Дитячий психоаналіз: діагностичний і терапевтичний дискурс» вміщує базовий матеріал психоаналітичного підходу вивчення дитинства у форматі діагностичного і терапевтичного дискурсу. Огляд методологічних позицій дитячого психоаналізу деталізує проблему прояву тілесності, сексуальності та психосоматики. Прикладний контекст навчального курсу охоплює ознайомлення із основними психодіагностичними засобами, які використовуються психологами для аналізу материнсько-дитячих та сімейно-батьківських відносин дитини. Запропонований навчальний курс – це система лекційних і практичних занять, самостійної роботи здобувачів освіти, індивідуальних завдань, консультацій, екзамену, які побудовані на основі таких принципів: 1) достовірності інформації; 2) системності викладу матеріалу, який призначений для використання в практичній консультативній діяльності; 3) встановлення міждисциплінарних зв'язків; 4) планомірної взаємодії суб'єктів навчального процесу (викладачів і здобувачів освіти). Такий підхід є можливим на основі поєднання лекційної інформації з практичними вправами семінарських занять, лабораторними заняттями та самостійною підготовкою здобувачів освіти зі спеціально розроблених питань.

2. **Пререквізити.** Базову основу навчального курсу складають теоретичні знання з дисциплін «Вікової психології», «Психології особистості», «Диференціальної психології», «Психотерапії» та «Психологічного консультування».

3. **Мета і завдання** освітнього компонента. Головною метою навчального курсу є висвітлення теоретико-методологічних аспектів ранньої організації психіки дитини в межах психоаналітичних концепцій та ознайомлення із прикладними здобутками дитячого психоаналізу. Основними завданнями навчального курсу є: ознайомлення здобувачів освіти із загальними концепціями дитячого психоаналізу та розкриття діагностичних можливостей та психотерапевтичних можливостей вивчення психіки дитини.

4. **Результати навчання (компетентності).** В результаті засвоєння навчального курсу здобувачі освіти мають набути *загальні компетенції*:

ЗК 1 – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 4 – уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

ЗК 5 – цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність;

ЗК 6 – здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

та *спеціальні (фахові) компетенції*:

СК 1 – здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики;

СК 2 – самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості;

СК 4 – здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік;

СК 5 – організувати та реалізувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології;

СК 9 – дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями;

СК 11 – аналізувати і впроваджувати у практику результати наукових і прикладних досліджень.

Програмні результати навчання:

ПР 1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР 2. Вміти організувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПР 5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР 7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПР 8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР 13. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

5. Структура освітнього компонента

Денна / заочна форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Лекції	пр.зан.	лаб.зан.	сам. робота	Конс	*Форма контролю / бали
Змістовий модуль І. Дитячий психоаналіз: діагностичний і терапевтичний дискурс						
Тема 1. Історія та проблеми психоаналізу дитинства	2/1	2/1	-	7,5	3	опитування (1 бал); підготовка реферату (2 бала);
Тема 2. Дитячий психоаналіз в школі Зігмунда Фрейда	2/1	2/1	-	7,5	1	опитування (1 бал); підготовка реферату (2 бала);
Тема 3. Дитячий психоаналіз: клінічна діагностика та психотерапія Анни Фрейд	2/1	2/1	-	7,5	1	опитування (1 бал); підготовка реферату (2 бала);
Тема 4. Дитячий психоаналіз: клінічна діагностика	2/1	2/1	-	7,5	1	опитування (1 бал); підготовка реферату (2 бала);

та психотерапія Мелані Кляйн						
Тема 5. Дитячий психоаналіз: клінічна діагностика та психотерапія Дональда Віннікота	2/0,5	2/0,5	-	7,5	1	опитування (1 бал); підготовка реферату (2 бала);
Тема 6. Дитячий психоаналіз: клінічна діагностика та психотерапія Джона Боулбі	2/0,5	2/0,5	-	7,5	1	опитування (1 бал); підготовка реферату (2 бала);
Тема 7. Дитячий психоаналіз: клінічна діагностика та психотерапія Маргарет Малер	2/0,5	2/0,5	-	7,5	1	опитування (1 бал); підготовка реферату (2 бала);
Тема 8. Дитячий психоаналіз: клінічна діагностика та психотерапія Данієла Штерна	2/0,5	2/0,5	-	7,5	1	опитування (1 бал); підготовка реферату (2 бала);
Тема 9. Дитячий психоаналіз: клінічна діагностика та психотерапія Едіт Якобсон	2/0,5	2/0,5	-	7,5	1	опитування (1 бал); підготовка реферату (2 бала);
Тема 10. Дитячий психоаналіз: клінічна діагностика та психотерапія Жака Лакана	2/0,5	2/0,5	-	7,5	1	опитування (1 бал); підготовка реферату (2 бала);
Тема 11. Дитячий психоаналіз: клінічна діагностика та психотерапія Карен Хорні	2/0,5	2/0,5	-	7,5	1	опитування (1 бал); підготовка реферату (2 бала);
Тема 12. Дитячий психоаналіз: клінічна діагностика та психотерапія Еріка Берна	2/0,5	2/0,5	-	7,5	1	опитування (1 бал); підготовка реферату (2 бала);
Разом за модулем 1	24/8	24/8	-	60/90	12/14	120/40
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота						60
ІНДЗ						10
Всього годин / Балів						120/100

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Написання реферату (обсягом 10-12 сторінок, структурованим за планом, з використанням наведеного списку літератури).

Реферат. Важливим засобом у засвоєнні знань є написання рефератів та виголошення реферативної доповіді. Тематика рефератів пропонується за визначеними темами практичних занять та СРС. Мета реферативної доповіді полягає у засвоєнні здобувачами освіти основних аспектів розкритої у реферативному дослідженні теми, формуванні запитань, проведенні дискусії. На практичному занятті рекомендується обговорювати не більше двох рефератів.

Вимоги до реферату: обсяг – 10-12 аркушів формату А4; структура – вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел.

У вступі розкривається актуальність теми, визначається мета, в основній частині містяться основні положення дослідження, що розкривають тему, у висновку викладаються основні положення та пропозиції автора, що впливають із розгляду теми. Реферативна доповідь та участь в її обговоренні можуть бути предметом окремого оцінювання викладачем або враховуватись ним при оцінці інших форм контролю.

При вивченні тем винесених на самостійне вивчення здобувач освіти повинен виконати одну із запропонованих тем рефератів.

7. Завдання для самостійного опрацювання (теми рефератів)

1. Перспективи розробки психоаналітичних ідей щодо лікування дитини в 20-ті рр ХХ століття.
2. Психоаналіз як ігровий простір для роботи з дітьми.
3. Драматичне протистояння Дорослого і дитини в психоаналізі.
4. Специфіка робочого альянсу між психотерапевтом і дитиною.
5. Розставання та його терапевтичний сенс в дитячому психоаналізі.
6. Психоаналіз і можливості контролю дитини.
7. Прояв захисних механізмів і переживання почуття безпеки дитини.
8. Хронологія виникнення захисних механізмів дитини.
9. Оцінка нормального і патологічного розвитку дитини в психоаналізі.
10. Типологія дитячих конфліктів і стратегії психотерапії.
11. Можливості психоаналізу у гармонізації оточення дитини.
12. Придатність та опір дитини до психоаналізу.
13. Особливості відреагування в дитячому психоаналізі.
14. Дитячі реакції та інтерпретації в дитячому психоаналізі.
15. Інсайт в дитячому психоаналізі.
16. Проблема неврозу в дитячому психоаналізі.

IV. Політика оцінювання

При вивченні навчальної дисципліни «Дитячий психоаналіз: діагностичний та терапевтичний дискурс» здобувач освіти виконує завдання згідно з навчальним планом та у відповідності до програми силабусу, що включають відвідування лекцій та практичних занять, опрацювання

інформаційних джерел та літератури, підготовку до практичних занять (володіння термінологічним словником дисципліни, підготовку відповідей згідно плану практичних занять, доповнення та коментарі відповідей інших здобувачів освіти, підготовку презентацій тощо) та виконання завдань самостійної роботи (ІНДЗ, написання реферату, виконання модульної контрольної роботи).

Навчальний курс складається з I-го змістового модуля, який передбачає перевірку якості засвоєння теоретичного та прикладного змісту курсу, виконання практичних занять. Загальна кількість тем цього модуля становить 12 тем.

Кожна з тем змістового модуля оцінюється від 0 до 3 балів.

Загальна оцінка за курс складається з поточного оцінювання (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ) та виконання модульної контрольної роботи. У кінці вивчення навчального матеріалу викладач виставляє одну оцінку за аудиторну самостійну роботу та ІНДЗ здобувача освіти як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи. Цю оцінку викладач трансформує в *рейтинговий бал за роботу протягом семестру* шляхом поділу на 2 + кількість балів за ІНДЗ – максимально 10. Таким чином, максимальний рейтинговий бал може становити 40. Максимальний бал за модульний контроль – 60 балів. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **100**.

Якщо здобувач освіти хоче покращити підсумковий бал за аудиторну роботу, пропонується написання статті або тез.

Здобувач освіти може отримати додаткові бали, або ж претендувати на зарахування максимальної кількості балів за одне практичне заняття при наявності *сертифікату* за пройдене навчання додаткової практичної підготовки (підвищення компетентності) з психології, де зміст сертифікату (проблематика навчального курсу) відповідає змісту дисципліни «Дитячий психоаналіз: діагностичний та терапевтичний дискурс». А також за *участь в науково-практичній конференції* чи семінарі (круглому столі) при наявності програми участі, в якій зазначена форма участі здобувача освіти: тема заявленої доповіді, або особисте включення у практичні форми роботи.

V. Підсумковий контроль

Усі види навчальної діяльності здобувача освіти оцінюються в балах. Комплексна оцінка знань проводиться викладачем за 100-бальною шкалою. **Іспит не є обов'язковим.** Навчальний курс «Дитячий психоаналіз: діагностичний та терапевтичний дискурс» завершується іспитом у тому випадку, якщо здобувач освіти не достатньою мірою опанував дисципліну, або бажає підвищити рейтинг, покращити результат успішності, продемонструвавши знання предмету під час складання іспиту (у цьому випадку анулюються бали модульного контролю, які заміщуються кількістю балів, отриманих під час складання іспиту). Сумарна кількість балів, яку здобувач освіти отримує при складанні модулів за 100-бальною шкалою визначає його підсумкову оцінку.

Питання до іспиту:

1. Дитячий психоаналіз: етапи становлення в психології.
 2. Тенденції розвитку дитячого психоаналізу на сучасному етапі розвитку психологічної науки.
 3. Основні принципи сучасної психоаналітичної терапії дитини.
 4. Основні сфери досліджень в дитячому психоаналізі.
 5. Розвиток особистості: стадії психосексуального розвитку в школі
3. Фрейда.
6. Психологічний захист як підтримка гомеостазу в дитячому віці.
 7. Специфіка прояву первинного психологічного захисту.
 8. Специфіка прояву дитячої сексуальності. Дитяче лібідо.
 9. Поняття дитячого інстинкту без норми. Едіпов комплекс.
 10. Дитячі фантазії, насолода і нарцистичний сором.
 11. Структура дитячої поведінки в теорії А. Фрейд.
 12. Механізми психологічного захисту в теорії А. Фрейд
 13. Базові положення теорії об'єктних відносин М. Кляйн.
 14. Народження як травма. Роль материнських грудей у переживанні дитячої тривожності.
 15. Стадії розвитку дитини та поняття проективної ідентифікації за М. Кляйн.
 16. Специфіка формування «параноїдно-шизоїдної» і «депресивної» позицій дитини в теорії М. Кляйн.
 17. Базові положення теорії перехідного об'єкта Д. Віннікота.
 18. «Досить добра мати» у персоналізації дитини в теорії Д. Віннікота.
 19. Особливості дитячої агресивності та «почуття реальності» в теорії Д. Віннікота.
 20. Загроза існування структури «Я-сам» та дитячі психози в теорії Д. Віннікота.
 21. Тілесний синдром в теорії Д. Віннікота.
 22. Базові положення теорії прив'язаності Дж. Боулбі.
 23. Основні фази (стадії) розвитку прив'язаності за Дж. Боулбі.
 24. Специфіка переживання сепарації в дитячому віці за Дж. Боулбі.
 25. Поняття сепарації та індивідуації в теорії М. Малер.
 26. Поняття симбіозу в теорії М. Малер.
 27. Первинна модель об'єктних відносин на ранніх стадіях розвитку дитини в теорії М. Малер.

28. Базові положення концепції виникнення відчуття «самості» (SELF) Д. Штерна.
29. Етапи (стадії) виникнення відчуття «самості» в теорії Д. Штерна.
30. Базові теоретичні позиції в теорії Е. Якобсон.
31. Дитяча оральність та лібідозний потяг в теорії Е. Якобсон.
32. Базові положення концепції Ж. Лакана.
33. Дитяча тривога і травма в психоаналізі Ж. Лакана.
34. Специфіка едіпових проблем дитини в психоаналізі Ж. Лакана.
35. Базові положення соціокультурної теорії К. Хорні.
36. Базальна тривога дитини та її наслідки в теорії К. Хорні.
37. Дитяча невротизація та її наслідки в теорії К. Хорні.
38. Базові положення трансактного психоаналізу Е. Берна.
39. Ігрове мислення дитини в психоаналізі Е. Берна.
40. Батьківські сценарії та їх вплив на становлення психіки дитини в теорії Е. Берна.

VI. Шкала оцінювання

Критерії семестрового оцінювання знань здобувача освіти

<u>Оцінка в балах</u>	<u>Лінгвістична оцінка</u>	<u>Оцінка за шкалою ECTS</u>	
		<u>Оцінка</u>	<u>Пояснення</u>
90 – 100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
82 – 89	Дуже добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома - трьома незначними помилками.
75 – 81	Добре («зараховано»)	C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.

68–74	Задовільно («зараховано»)	D	« Задовільно » – теоретичний зміст курсу освоєний не повністю , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані , більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60–67	Достатньо («зараховано»)	E	« Достатньо » – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
35–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	« Умовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1–34		F	« Безумовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

1. Багрій Я. Психоаналіз: навч. посібник. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2016. 138 с.

Додаткова:

2. Антология современного психоанализа / под ред. А.В. Россохина. Москва : Институт Психологии РАН, 2000. 488 с.

3. Базисное руководство по психотерапии / под ред. А. Хайгл-Эверс, Ф. Хайгл, Ю. Отт, У. Рюгер. Санкт-Петербург : Речь, 2002. 784 с.

4. Бессер Р. Жизнь и творчество Анны Фрейд. *Энциклопедия глубинной психологии*. Москва : Когито-Центр, 2002. Т. 3. 1-23.

5. Боулби Дж. Привязанность. Москва: Гардарики, 2003. 120 с.

6. Боулби Дж. Создание и разрушение эмоциональных связей. Москва : Академический Проект, 2006. 240 с.

7. Вірна Ж.П. Психоаналіз життєвого сценарію в імперативі долі людини. Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття : мат. II міжнарод. наук. конф. / Міжнар. центр наукових досліджень. Вінниця : Європейська наукова платформа, 2021. Т. 3. 37-39 ; режим доступу : <https://ojs.ukrlgos.in.ua/index.php/mcnd/issue/view/05.11.2021/633>

8. Вірна Ж.П. Психоаналітичний огляд ранньої професіоналізації особистості в сім'ї. Психологічне консультування і психотерапія. Харків, 2021. № 16. 12-19.
9. Вірна Ж.П. Дитячий психоаналіз про «соматичну людину». Соціальна адаптація особистості в сучасному суспільстві, ортобіоз та паліативна допомога : мат. VII наук.-практ. інтернет-конференції. Луцьк, 2021; [електрон. ресурс] ; режим доступу : <https://www.inforum.in.ua/conferences/26/87/642>
10. Виготский Л.С. Диагностика развития и педологическая клиника тяжелого детства. *Собрание сочинений : в 6 т.* Москва : Педагогика, 1983. Т. 5. 257-321.
11. Винникотт Д. Пигля. Отчет о психоаналитическом лечении маленькой девочки. Москва : Класс, 1999. 176 с.
12. Винникотт Д. Игра и реальность. Москва : Институт общегуманитарных исследований, 2002. 288 с.
13. Винникотт Д. Маленькие дети и их матери. Москва: Класс, 1998. 80 с.
14. Винникотт Д. Переходные объекты и переходные явления: исследование первого «не-я» предмета. Антология современного психоанализа ; под ред. А.В. Рассохина. Москва : Институт Психологии РАН, 2000. 186-200.
15. Винникотт Д. Разговор с родителями. Москва : Независимая фирма «Класс», 1995.
16. Винникотт Д. Семья и развитие личности. Мать и дитя. Москва: Литур, 2004. 400 с.
17. Гринсон Р. Техника и практика психоанализа. Москва : Класс, 1998. 240 с.
18. Калина Н.Ф. Основы психоанализа. Москва : Рефл-бук, Киев : Ваклер, 2001. 352 с.
19. Кляйн М. Дитячий психоаналіз. Москва : Институт общегуманитарных исследований, 2010. 160 с.
20. Кляйн М. Зависть и благодарность. Москва : Ренессанс, 1999. 100 с.
21. Куттер П. Современный психоанализ. Санкт-Петербург : БСК, 1997. 321 с.
22. Лакан Ж. Образования бессознательного. *Семинары: Книга V.* Москва : Гнозис, 2002.
23. Лакан Ж. Тревога. *Семинары: Книга X.* Москва : Гнозис, 2010.
24. Лакан Ж. Четыре основные понятия психоанализа. *Семинары: Книга XI.* Москва : Гнозис, Логос, 2004.
25. Лапланша Ж., Понталис Ж.-Б. Словарь по психоанализу. Москва : Высшая школа, 1996. 623 с.
26. Мак-Вильямс Н. Психоаналитическая диагностика. Москва : Класс, 1998. 480 с.
27. Малер М., Мак-Девитт Д. Процесс сепарации-индивидуации и формирование идентичности. *Психоаналитическая хрестоматия. Классические труды* ; [за ред. М.В. Ромашкевич]. Москва, 2005. 360 с.

28. Малер М., Пайн Ф., Бергман А. Психологическое рождение человеческого младенца. Симбиоз и индивидуация ; [за ред. М.В. Ромашкевич]. Москва : Когито-Центр, 2011. 606 с.
29. Райкрофт Ч. Критический словарь психоанализа. Санкт- Петербург : Восточно-Европейский Институт Психоанализа, 1995. 288 с.
30. Томэ Х., Кехеле Х. Современный психоанализ. Москва : Класс, 1999. 576 с.
31. Фрейд А., Фрейд З. Детская сексуальность и психоанализ детских неврозов. Санкт-Петербург : Институт Психоанализа, 1995. 483 с.
32. Фрейд З. Будущее одной иллюзии. Москва : Класс, 1996.
33. Фрейд З. Введение в психоанализ. Лекции. Москва : Наука, 1990.
34. Фрейд З. О клиническом психоанализе: избранные сочинения. Москва : Медицина, 1991.
35. Фрейд З. Психоанализ. Религия. Культура. Москва : Ренессанс, 1992.
36. Фрейд З. Психология бессознательного. Москва : Просвещение, 1990.
37. Фрейд З. Тотем и табу. Москва : Олимп, 1998. 448 с.
38. Хорни К. Невротическая личность нашего времени. Москва : Прогресс, 1993. 480 с.
39. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. Санкт- Петербург : Питер Пресс, 1997. 608 с.
40. Шпиц Р. А. Психоанализ раннего детского возраста. Москва«Канон+»РООИ«Реабилитация», 2015. 256 с.
41. Шпиц Р.А., Коблинер В.Г. Первый год жизни: психоаналитическое исследование нормального и отклоняющегося развития объектных отношений. Москва : Геррус, 2000. 384 с.
42. Штерн Д. Н. Дневник младенца: что видит, чувствует и переживает ваш малыш. – М.: Генезис, 2001.

Интернет-джерела:

1. https://stud.com.ua/123210/psihologiya/dityachiy_psihoanaliz_shkola_ganni_freyd
2. <http://medbib.in.ua/psihoanaliz-detstva-39138.html>
3. <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/psy/19sept2017/16.pdf>
4. <https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/psihoanaliz.pdf>
5. <https://studfile.net/preview/4515237/>
6. <https://uan.koshachek.com/articles/edit-jakobson-vebsajt-mitfreudinberlins.html>
7. https://ozlib.com/1005550/psihologiya/edit_yakobson_samost_znachimye_drugie
8. https://wiki2th.com/ru/Edith_Jacobson